
Review: Nove knjige v knjižnici urbanističnega inštituta

Reviewed Work(s): Inovativna mesta by James Simmie; Mesta za novo tisočletje by Marcial Echenique and Andrew Saint; Izbrani članki by Fedja Košir and Izbrani članki

Review by: Ivan STANIČ

Source: *Urbani Izziv*, Vol. 12, No. 2, Prenova mesta — odprti prostor / Urban rehabilitation — open spaces (junij 2001), pp. 111-113

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180383>

Accessed: 09-02-2026 17:28 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

no svetovanje, pravno zastopanje ter za vse oblike sodnega varstva pred vsemi sodišči v Sloveniji kakor tudi pred mednarodnimi sodišči ali arbitražami.

Dr. Richard Sendi, univ. dipl. inž. arh., Urbanistični inštitut RS, Ljubljana
E-pošta: richard.sendi@urbinstitut.si

Opomba:

Pregled knjižice daje občutek, da se našti nasveti in pravice najemnikov nanašajo predvsem na socialna in neprofitna najemna stanovanja, nekoliko manj tudi na službena stanovanja. Najemni sektor pa danes ni več samo družbeni (socialni/neprofitni), temveč tudi zasebni. Glede na to, da je gradnja socialnih in neprofitnih stanovanj v zadnjem desetletju močno upadla – in ostaja minimalna še danes – lahko pričakujemo, da se bo ponudba zasebnih najemnih stanovanj (v knjižici opredeljena kot profitna stanovanja) v prihodnje znatno povečala. Področje zasebnega najemništva ostaja pri nas zakonsko in institucionalno pomanjkljivo urejeno. V tem je tudi težava avtorjev knjižice, ki so se dosledno opirali na veljavna zakonska določila. Zaradi podobnih razlogov (nedorečenosti zakonodaje) si tudi najemniki denacionaliziranih stanovanj ne morejo kaj dosti pomagati s ponujenimi, drugače zelo koristnimi napotki. Precej težko ali celo nemogoče je na osnovi veljavne zakonodaje v profitnem najemnem sektorju uveljaviti nekatere pravice, ki so našteje v knjižici (npr. pravice najemnika, če lastnik prodaja stanovanje, ali položaj ožjih družinskih članov po smrti najemnika ...). Urejevanje razmer na tem področju (ki z upoštevanjem lastninskih pravic krije tudi denacionalizirana stanovanja) pa je v prvi vrsti dolžnost zakonodajalca.

Knjižica je ne glede na vse zelo strokovno pripravljena, a povsem čitljivo in vsakemu lahko razumljivo gradivo. Dragoceni vir najpomembnejših informacij, katere mora poznati vsak najemnik ali potencialni najemnik je brezplačen in se ga dobi na Mestni občini Ljubljana, Zarnikova 3 v Ljubljani.

Bojana Cvahte, Blaž Dobre, Lucija Kovačič, Srna Mandič, Mojca Slovenc, Edita Stock, Samo Uhan (2001) Najem stanovanja: napotki najemnikom in tistim, ki bi to radi (p)ostali, Mestna občina Ljubljana, Ljubljana.

ISBN 961-6403-96-6

Ivan STANIČ

Nove knjige v knjižnici urbanističnega inštituta

Inovativna mesta

James Simmie, ur. (2001)
Innovative cities, Spon Press,
London, New York

ISBN 0 415 23184 1 in
0 415 23404 2

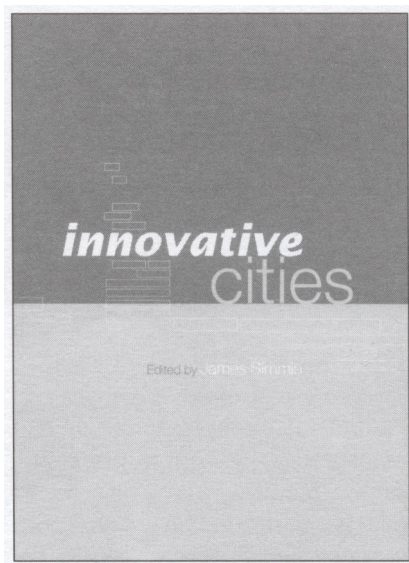
James Simmie, profesor za inovacije, urbano tekmovalnost in planiranje na univerzi Oxford Brookes v Združenem kraljevstvu, je zbral pestro skupino starejših in mlajših akademskih piscev oziroma raziskovalcev urbanega razvoja ter sestavil zanimivo knjigo besedil o prihodnosti velikih, vodilnih mest. Besedila so nastala iz triletnega projekta Mesta: tekmovalnost in združevanje, ki ga je naročil Svet za ekonomsko in družbeno raziskovanje.

Ideja za projekt je rezultat nuje po internacionalizaciji okvira prostorskih raziskav, kajti razvoj urbanih aglomeracij je po eni strani povsem lokalna zadeva zaradi lokalnih za-

dreg, ko iščejo prostorske primerjalne prednosti posameznih mest, po drugi pa mrežna zadeva zaradi poudarjene potrebe po mednarodnih integracijah, delitvi dela in funkcij, povezovanju v navideznem svetu financ in pretokov. Razvoj mest in urbanih območij tako postaja čedalje bolj mednarodni projekt.

Teoretsko oporo za razlago inovativnosti je urednik našel v besedah ekonomista Schumpetra, izrečenih leta 1942, tj. da so inovacije novo blago, nove tehnologije, novi viri oskrbe in novi tipi organiziranosti. Formalna opora pojma inovativnost je zapisana v Direktivi evropske komisije št. XIII, tj. inovacije so »gospodarsko uspešno izkoriščanje novih tehnologij, zamisli ali metod z uvajanjem novih proizvodov ali postopkov ali izboljšavo sedanjih. Inovacije so rezultat interaktivnega procesa učenja, ki vključuje številne igralce posameznih družb in zunanjih sodelavcev«. (EC DG XIII in XVI, 1996, str. 54)

James Simmie v uvodnem poglavju z naslovom Inovativnost in teorija aglomeracije povzema in ocenjuje osnovne argumente razvite, zaradi razlage povezav med geografijo in ekonomijo. Povezave so med tradicionalno teorijo aglomeracij in Schumpetrovimi mislimi ali, drugače, med življenjskimi cikli proizvodov in teorijo razvojnih polov. Nadaljnje razlage sledijo raziskavam Coasa (1937) in Williamsona (1975) o potrebi po manjših inovativnih podjetjih, umeščenih v lokalne produkcijske sisteme, s ciljem omogočanja stalnih sprememb ter zmanjševanju transakcijskih stroškov in potreb po izgrajevanju obsežnih omrežnih povezav. Razlage

so nujne zaradi razumevanja, zakaj je inovativnost praviloma lastnost velikih svetovnih mest in pomembnejših mednarodnih trgovinskih središč (nod). Namreč, da bi bila inovativnost gospodarsko uspešna in konkurenčna, mora biti mednarodno tekmovalna in »unovčljiva« po vsem svetu. Trgi, tekmovalnost in tekmovalne prednosti zaradi nižjih stroškov dela v manj razvitih okoljih. To pomeni, da postajajo čedalje bolj odvisna od absolutnih prednosti, praviloma osnovanih na inovativnih zmogljivostih.

V nadaljevanju so opisane značilnosti nekaterih večjih urbanih aglomeracij (urbanih regij) v Evropi, in sicer Stuttgarta v Nemčiji in Milana v Italiji, ki sta srednje veliki regionalni prestolnici, Pariza v Franciji, Amsterdama na Nizozemskem in Londona v Veliki Britaniji, ki so glavna mesta držav. Velikost kot takšna ni odločilni dejavnik, vsekakor pa vpliva na oblike ekonomij, politične moči in vzvode odločanja. Avtorji v nadaljevanju vseeno trdijo, da je velikost mest pomembna zaradi pestrosti in številnosti zunanjih dejavnikov, ki v podjetjih lahko pospešijo inovativnost.

Simone Strambach, Annette D'Lorio in Carmen Steinlein razlagajo na primeru Stuttgarta kako se deželna vlada vključuje v spodbujanje inovativnosti in organizacijo formalnih inštitucij za povezovanje raziskovalnega dela in praktične uporabe inovacij v lokalnih podjetjih. Primer Milana je podoben, pri čemer Roberto Capello, Alessandra Faggian in Daniela Villa Veronelli pojasnjujejo vzpostavljane neformalnih inovativnih omrežij med pretežno manjšimi podjetji. Walter J.J. Manshanden, Jan G. Lambooy in L. Endendijk na primeru Amsterdama opisujejo primere koncentracije raznovrstnih inovacij v manjši državi, kjer se posamezne regije oziroma mesta v njih skupaj specializirajo za

določeno storitev. Tako Amsterdam opravlja skupne kapitalske storitve za nizozemsko ekonomijo in prek mednarodnih povezav omogoča delovanje navzven. Jeanine Cohen, Elisabeth Decoster in Muriel Tabaries v poglavju Tehnopolški prostor pariške urbane regije razlagajo pomen infrastrukturnih povezav in lokacij posameznih inovativnih središč. Dobra povezanost je pogoj za mednarodni pretok znanja in inovativnosti. Zadnji prikaz je o Londonu, kjer James Simmie in James Sennett opisujeta mesto (mestno regijo) kot najbolj tržno usmerjeno središče inovativnosti.

Peter Wood v sklepih o inovativnih mestih Evrope pravi, da je uspeh inovativnosti v posameznih mestih ali državah (regijah) živo povezan s splošnim družbenim odnosom do nje. Bolj ko si država prizadeva pospeševati inovativnost, bolj jo podjetja omogočajo. Hkrati opozarja na naraščajoči pomen velikih podjetij, ki so gonila razvoja, pa tudi paradoksalno razvojnih priložnosti za manjša mesta iz istega naslova. Pomembna razvojna prednost za inovacije je znanje, tudi dobra infrastrukturna povezanost posameznih središč (mest) s svetom, ki pretok znanja pospešuje. Mesta z znanjem, ki so dobro povezana s svetom, bodo torej v globalni tekmi med mesti in državami zmagovala.

Mesta za novo tisočletje

Marcial Echenique in Andrew Saint, ur. (2001) *Cities for the new millennium*, Spon Press, London, New York

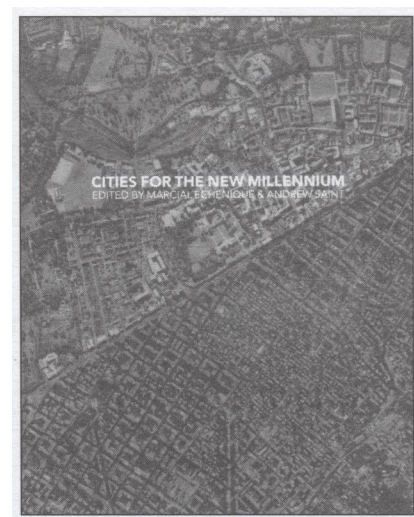
ISBN 0-415-23183-3

Marcial Echenique, profesor namenske rabe prostora in prometnih študij, in Andrew Saint, profesor na oddelku za arhitekturo, oba z univerze v Cambridgeu, sta zbrala be-

sedila o mestih, ki jih je prispevalo devetnajst znanih strokovnjakov, med njimi tudi svetovno znana pisca Ashok Bhalotra in Richard Rogers. Urednika ne ponujata gotovih vzorcev niti hitrih ideološko ali drugače obremenjenih rešitev. Menita namreč, da je prostorska stvarnost prepletena in kompleksna ter da se v prostoru hkrati in stalno odvijajo povsem nasprotni si procesi.

Besedila so združena v poglavja pod vodilnimi temami, ki so: Zgoščanje, Razpršitev, Regeneracija, Tehniška vprašanja, Nauk iz zgodovine.

V prvem poglavju zagovarjajo razvoj v mestih s hkratnim izboljšanjem javnih prostorov. Cilj naj bi bila bivanjska okolja, ki so privlačna, ekološko uravnotežena, gospodarsko močna in družbeno sprejemljiva. Posebna pozornost je namenjena podeželju, ki navidezno izgineva pod preprogami gradnje enodružinskih hiš in podobnih »nezgoščenih« razvojnih dejanj. Pomembno vprašanje je družbena vključenost, tokrat predstavljena prek sobivanja z navideznimi tujci. Ljudje so čedalje bolj povezani s svojimi življenjskimi slogi, in ne več toliko z delom, ki ga opravljajo, kar pomeni, da pojme, kot so solidarnost, vzajemenost, lojalnost ipd. v medčloveških odnosih nadomeščajo indiferentnost in fleksibilnost, disfunkcija in asocialnost. V

sklepu poglavja se zaŕzemajo za ekonomske vidike zgoščanja in nadomeščanje banalnega in arbitrarnega pojma javni interes s pojmom javna korist ali dobiček skupnosti.

V drugem poglavju nastopajo zgovorniki razpršenosti. Trdijo, da razpršitev lahko vpliva na povečanje učinkovitosti in donosov čeprav pomeni več stroškov s prevozi ljudi in blaga. Razpršitev namreč sledi želji po mobilnosti in prostoru. Zakaj bi človek bival strnjeno, stisnjeno in v gneči? Zakaj bi podjetja tlačili v predrage poslovne prostore v strnjelih okoljih? Echneique pravi temu »tiranija bližine«, ki je v nasprotju s sodobnimi težnjami po osvobajanju posameznika. Poleg tega čedalje manjša (in čedalje bogatejša) gospodinjstva zahtevajo vse več prostora. S prikazom razmerij med potovanji in gostotami v ZDA in Veliki Britaniji oziroma želenim zgoščevanjem in zmanjševanjem potovanj ugotavljajo, da je koncept zgoščanja ekonomsko neuresničljiv.

V tretjem poglavju so prikazani uspešni projekti urbane regeneracije (rehabilitacije, obnove, rekonstrukcije idr.) degradiranih urbanih območij v mestnih središčih. Tu so primeri iz Anglije, Nemčije in Nizozemske, kjer so s prenovo industrijskih con in mestnih središč privabili ljudi in jim omogočili kakovostno bivanje. Pomemben vidik v tem poglavju je cena zemljišč, kajti le nizka cena lahko omogoči ekonomsko učinkovito prenovo. Zanimiv je prikaz prenove suburbanizirane države (Nizozemske), kjer lahko posameznik biva kjerkoli, če ima zagotovljeno oskrbo z energijo in možnost komunikacije. Tu Christiaanse trdi, da je suburbanizirana krajina danes privlačna in vznemirljiva, prav tako kot nekoč industrijska (strnjena) mesta preteklosti.

V četrtem poglavju je poudarek na tehničnih vprašanjih in upravljanju urbano-ruralnih območij, infrastruktura, energije in tveganj. Pomembna vprašanja upravljanja

mest so depolitizacija odločanja o razvoju mest, poraba energije, prikazana kot tehničen problem gradnje, smiselnost lokacije, naravne nesreče in revščina v gosto poseljenih območjih ter dolgoročno načrtovanje učinkovitega prometa.

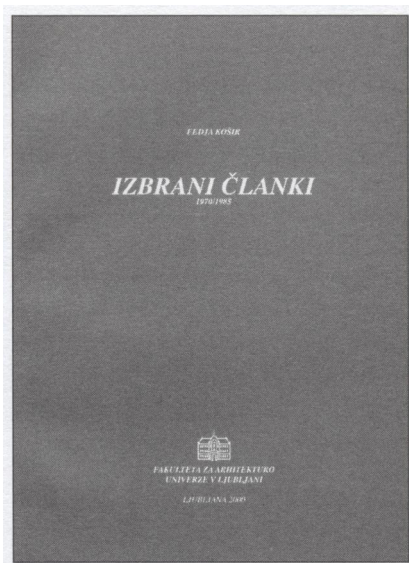
V zadnjem poglavju so nauki iz zgodovine s prikazi evolucije velikih mest: Londona, Moskve in Edinburgha. Gre za kritiko planskih politik oziroma njihove učinkovitosti in uresničljivosti, ko se na omejenem prostoru srečujejo spontana suburbanizacija, propadajoča industrijska območja v mestnih jedrih in negotovi vzorci oblikovanja gospodinjstev.

Izbrani članki

Fedja Košir (2001)

Izbrani članki,
Fakulteta za arhitekturo,
Ljubljana.

Fedja Košir, profesor, arhitekt in publicist, je v petih zvezkih združil članke, ki jih je objavil od leta 1970 do 1999. V zbirki je 66 besedil, in sicer besedila z javnih predavanj, referati, objavljeni v zbornikih konferenc, nagovori ob podelitvi nagrad, začetku konferenc in odprtju razstav, spremna besedila natečajnim predlogom, recenzije

raziskav in magistrskih nalog, članki, objavljeni v slovenskih revijah Piranesi, Slovenska matica, Naši razgledi in Razgledi, Zbornik FA, Ljubljanski dnevnik, Urbani izziv, Ars Vivendi, AB, Sinteza ter zagrebških ČIP in Arhitektura ter nekaj tokrat prvič objavljenih besedil.

Z značilnim slogom pisanja, ki je včasih hudomošno, zavestno tendenciozno, akademsko dosledno in nekajkrat načrtno izključujoče se, brez najmanjše zavajajoče nevednosti ali nezavedne površnosti, je pripravil pestro publicistično mineštro z ravno prav začimbami ter sestavil posvetilo sebi in arhitekturni ter urbanistični publicistiki.

Še zlasti zanimiva so ponovno prebrana razmišljanja o Trgu revolucije v Ljubljani (danes Trg republike), o katerem je menil, da ob vsej opisani kakovosti in prelomnosti ne bo postal (ne bo mogel postati) kajipot slovenski arhitekturi; o korektnosti »bele hiše« na Igriški cesti v Ljubljani, katere načrtno zadržan arhitekturni izraz se zavestno izogiba sporočilnosti ali izsiljeni slavi; o izboru primerne dejavnosti za Fabianijevo Mladiko med dvema neprimernima; o postavitvi nerealiziranih Plečnikovih projektov; o nujni postavitvi obeležij dogodkom iz slovenske zgodovine. Razveseljujejo tudi metodični in znanstveno neoporečni teoretični sestavki o arhitekturi, arhitektih (od Vitruvija prek baroka do danes) in arhitekturnem ustvarjanju, včasih kot samostojna besedila, včasih kot pojasnjevalni odstavki, dodani tu in tam.

Kdor je do zdaj spremljal avtorjevo publicistično delo, bo z izbranim zadovoljen. Kdor bo v prihodnosti želel vedeti kaj več o njegovem strokovnem delu, bo v zbirki našel ravno dovolj gradiva za začetna razmišljanja, ne da bi zapravljaj čas v knjižnicah.

Ivan Stanič, univ. dipl. inž. arh.,
Urbanistični inštitut RS, Ljubljana
E-pošta: ivan.stanic@urbinstitut.si